

Radkin Honzák

Babičku potrkal

aneb **jelen**

Co tomu říkáte,
doktore?

Upozornění

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Galén

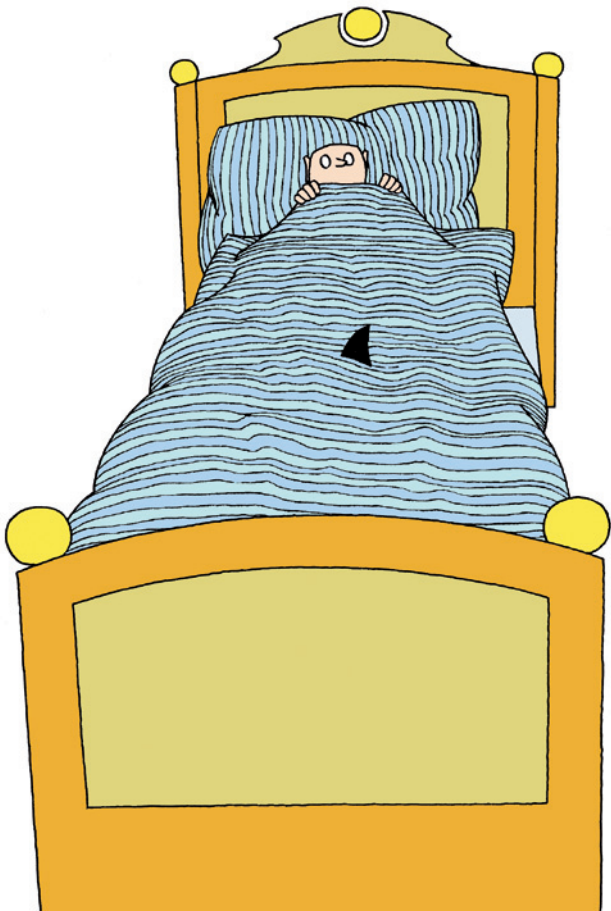
Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5

www.galen.cz

© Galén, 2012

Radkin Honzák

Babičku potrkal jelen
aneb Co tomu říkáte, doktore?

Radkin Honzák

**Babičku potrkal
jelen**

**aneb
Co tomu říkáte,
doktore?**

Galén

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukována, uchována v rešeršním systému nebo přenášena jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez písemného souhlasu nakladatelství.

© Radkin Honzák, 2012

Illustrations © Miroslav Barták, 2012

© Galén, 2012

ISBN 978-80-7262-867-4 (PDF)

ISBN 978-80-7262-868-1 (PDF pro čtečky)

Prolog

Doktore, co tomu říkáte?

Na koncertě České filharmonie se do pianissima ozve naléhavé zvolání: „Je tu někde lékař?“ A za chvíli znovu. Z publika konečně zazní: „Co potřebujete?“ „Vy jste doktor?“ kňourá hlásek dále. „Ano, jsem. Co potřebujete?“ Odpovědí je radostný výkřik: „Doktore, co tomu říkáte, ti válej, co?!?!“ Prastarý vtip, ale jak pravdivý a výstižný.

Za svůj krátký (leč bohatý) život jsem se setkal s mnoha dotazy, požadavky, vysvětleními, stížnostmi a protesty svých pacientů i cizích lidí, kteří se na mě „s důvěrou obrátili“. První nemocný, kterého jsem potkal jako fiškusující medik na klinice, na mně důrazně požadoval hřebínek. Když jsem mu nemohl (ne že nechtěl) vyhovět, pronesl prorockou větu „Jen počkej“, která se později patrně stala inspirací k oblíbenému kreslenému seriálu *Jen počkej, zajíci!*

První pacient v léčebně v Kosmonosích, kam jsem nastoupil po promoci, mi lapidárně vysvětlil podstatu svých obtíží: „Já jsem většinou klidnej, ale občas na mě sedne rapl. Malej, asi takhle velikej, pozinkovanéj.“ Nevěděl jsem, co si s tím počít, stejně jako se sedm let trvajícím těhotenstvím pacientky očekávající Stalinovo dítě.

Slečna učitelka P. – trvala na tomto oslovení – mi předala kaligrafickým písmem napsaný dopis pro neexistujícího ředitele Müllera. Stálo v něm: *Vážený pane řediteli Müllere, račte naříditi svému poskokovi Honzákovi, aby mi zase začal sypat do jídla menopsin a katepsin, protože bez něj mám strašně průtrže mozku. S úctou slečna učitelka P.* To už se řešit dalo; za necelý týden dostala od pana ředitele (pardon,

ředitele) Müllera ujištění o dalším přísunu požadovaných ingrediencí. Za průtržemi mozku se skrývaly průjmy, které jsme také zvládli.

Panu L. jsem šel s modrou bandaskou nikoli pro pivo, ale pro zelí. To bylo tak: pan L. polykal předměty. Jednou ho k nám přivezla sanitka, kterou jsme hned z přijímací kanceláře přesměrovali na chirurgii, protože pan L. měl v žaludku svazek klíčů. Asi tak za dvě hodiny přijela autobusem jeho maminka a sháněla se po klíčích. Když jsme ji odkázali na chirurgii, začala bédovat, že jí ty klíče ZASE nedají, protože si je jako posledně zase schovají do muzea, kam jednou uloží i klíč od společného záchodu na pavlači.

V posledním případě, v němž jsem figuroval, spolkl pan L. na oddělení teploměr. Na chirurgii se k tomu postavili mazaně a bez nože: nakrmili pana L. měkkým chlebem a kyselým zelím, a teploměr takto zabalen proklouzal celým trávicím ústrojím a nakonec vyšel ven přirozenou cestou. Pan L. měl ale smysl pro fair play a žádal, aby mu teploměr dali, že jej musí vrátit sestřičkám, neboť ty jej mají v inventáři a teploměr stojí 12 korun a on jim tu škodu udělat nemůže. Chirurgové ho odbyli a poslali nám ho zpátky.

Bylo to v (pracovní) sobotu a já jsem sloužil víkend. Pan L. mě požádal, jestli bych mu nemohl zajistit přísun kyselého zelí, které mu na chirurgii zachutnalo. Mohl. Byl jsem mladej, blbej, empatickej a pana L. mi bylo vzhledem k jeho osudu líto. Ale spoň si pochutná, řekl jsem si. Popadl jsem bandasku a spěchal na náměstí do obchodu Ovoce a zelenina a koupil mu kyselé zelí. Jeho vděčnost nejenže byla velká, ale přinesla i plody: v neděli ráno pan L. vítězoslavně předal sestřičkám teploměr, který

sebral a spolkl na chirurgii a za příspěvní kyselého zelí ze sebe vypudil v blázinci.

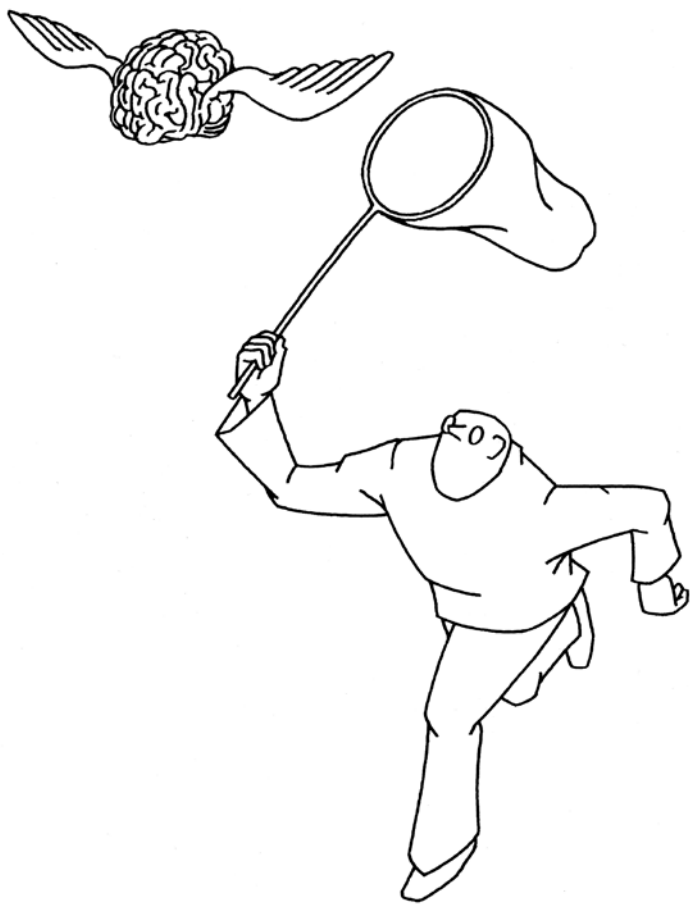
Jak léta šla, říkal jsem si, že už mě nic nepřekvapí, ani ta dáma, co si stěžovala, že jí doma manžel nadává takovými výrazy, kterým ona vůbec nerozumí, takže ani neví, jak sprostě jí nadává a jestli jí vlastně nadává. Ani ten muž, co mi prozradil, že v manželství není spokojen, protože má za ženu vola. Jak jsem se mýlil. Dostal mě úspěšný mladý muž, jehož úspěch spočíval v tom, že ve svých dvaceti letech s odřenýma ušima prošel dalším ročníkem jakési podivuhodné školy.

Docela jsem mu to přál, protože některé neurotické obtíže mu znesnadňují a znepríjemňují život, který vede s velkorysostí lempla. Takže se zcela vykašlal na možnost pobytu ve stacionáři, jež jsem mu sjednal na minulé prázdniny, a když se letos začal zajímat o možnost reparátu tamtéž, byla již všechna místa obsazena. Navzdory tomu však chce pro svůj zdravotní stav něco udělat. Protože netrpí chudobou, ani jeho tatínek není chudý, a jak se zdá, ani jeho kůň není chudý, požádal mě, abych mu na léto sehnal terapeuta, kterému by za jeho práci zaplatil.

Zprostředkoval jsem mu setkání s kvalitní psychoterapeutkou a po dvou dnech, přesně včera večer, jsem od něj dostal udiveně rozhořčený e-mail: *Pane doktore, představte si, že paní doktorka chce docela hodně, tolik si ode mne nebere ani trenér koní, co trénuje i jezdce na Velkou pardubickou. Ještě se optám, teď denní stacionář je již zavřený?*

Doktore, co tomu říkáte?!?! Říkám: LID MÁ PRÁVO NA ZDRAVÍ.

7. 6. 2010

I.

To už je dávno, tak povídej...

Před dávnými a dávnými pětadesáti lety ještě nestrašil v polovině února Valentin, ale toho roku se 14. 2. slavila Popeleční středa, tedy den, kdy končí leg-rácky a začíná půst. Aby bylo zcela jasno, že je odzvo-něno časům dionýským, maže katolický farář svým ovečkám čela popelem a sděluje jim nikterak radostnou novinu, a to, že prach jsou a v prach se obrátí. Slova, jimž se vůbec nechce nikomu moc naslouchat, tím méně věřit, zvláště když je venku tak hezky.

Tehdy byl krásný slunečný den, jaro už bylo cítit ve vzduchu a obloha byla modrá, jak jen klidná zim-ní obloha umí být. V Praze vládla polední pohoda a my jsme měli k obědu palačinky se zavařeninou. Obědvali jsme při otevřených oknech. Ne proto, že by bylo zas takové teplo, ale protože otevřít okna bylo to jediné, co všichni Pražané udělali, když siré-ny ohlašovaly nálet nepřátelských anglo-ameríc-kých bombardovacích svazů, jejichž motory jsme slyšeli.

Potom to začalo. V protějších oknech – přes uli-ci – se objevil záblesk a padající dům. Zdálo se, jako by padal na nás, a bylo zatěžko uvěřit, že jde pou-ze o odraz toho, co se odehrává několik set metrů na druhé straně Vltavy, jakási fata morgána. Pak zazněly rány. Táta bafnul v pase mou dvouapůlletou sestřičku a uháněl do sklepa, zatímco máma, tehdy již v pokročilém stupni těhotenství, pokojně dojed-la, v čemž jsem ji jako poslušné dítě následoval, a nasycení jsme se volným krokem vydali za nimi. Dodnes nevím, zda to u ní byl šok, nebo předvída-vost a vědomí, že už se nic víc dít nebude.

V krytu bylo těsno, byl tam příšerný kravál a vřískající děti, kterým náš táta nabízel z modré krabičky kyselé cumlavé vitaminové bonbony nazvané BÉ-DUL-CÉ. Bečení ale neustávalo. Naštěstí byl zanedlouho nálet odhoukán a my jsme se vydali na obhlídku. Na nebi už naprosto zbytečně létaly dvě německé stíhačky. Tam, co dnes stojí Tančící dům, hořely trosky (jen pro pořádek: odstraněné až v roce 1960). Hasiči stříkali a já jsem přestal toužit po řemesle popeláře, protože stříkačky byly daleko přitažlivější než popelářský kuka-vůz. A to jsem netušil, že toho dne se 70 domů a více než 700 lidí v Praze v prach obrátilo. V Drážďanech jich bylo mnohem, mnohem více.

Moje sestra si ten den dodnes pamatuje a má jej zarámovaný hrůzou. Přitom se jí – kromě přerušného oběda a první zkušenosti z protiletectvého krytu – vlastně nic zvláštního nestalo. Byli jsme doslova „za vodou“. Naproti tomu děsivé zážitky popsal písničkář Jan Vodňanský: „Když jsem tehdy viděl, jak vytahovali ze zasažených domů rozbitá lidská těla, měl jsem z toho takovou hrůzu, že jsem začal koktat. Teprve několik let po válce jsem díky léčbě vynikajícího foniatra profesora Seemana přestal...“

Toho dne jsme doma vstali nějak brzo. Bylo docela pěkně, svítilo slunce, akorát poměrně dost mrzlo. Šel jsem ven se svou čtrnáctiletou sestrou a potkali jsme člověka, kterému se říkalo blokový důvěrník. Ten sestře řekl: Slečno, měla byste jít s tím chlapečkem do krytu, bude nálet. My jsme to však nebrali vážně, protože amerických letadel již přeletělo nad Prahou hodně, a nikdy to neshodila. Jenomže tentokrát to bylo všechno jinak...

Pak vypuklo hrozné peklo a už jsme se ani nemohli dostat u nás v domě do sklepa, protože tam byl rozbitý zámek. Zůstali jsme se sestrou na chodbě, pak se setmělo, takže to bylo pro mě jako dítě ještě hroznější, protože jsme nevěděli, co se děje. Slyšel jsem ohlušující otřesy, z bytů vybíhali lidé, někteří jenom ve spodním prádle, a když zjistili, že se nemohou dostat do krytu, mnozí začali hystericky křičet – a mysleli si, že nastává jejich poslední hodinka.“

Americké létající pevnosti (Boeing B 17), kterých bylo podle některých zdrojů šedesát, podle jiných pouze pětadvacet, shodily bomby na Prahu omylem, když zbloudily cestou do Drážďan. Není důvod si myslet, že protestanti chtěli v odvetu za Bílou horu zničit katolický kostel Na Slovanech, antisemité vinohradskou synagogu, inkvizitoři ze Saalemu srovnat se zemí Faustův dům nebo velitelé M*A*S*H vytvořit na místě tehdejší Divizní nemocnice předpolí pro svůj polní špitál. Ani činžáky na Vinohradech se nejeví jako kýžený strategický nebo konkurenční cíl. To v Plzni, kam zabloudilo tentýž den dvanáct létajících pevností, se alespoň podařilo Spojencům vyřadit z provozu nádraží. Také tam byly oběti na životech.

Jiné je to s kobercovým náletem na Drážďany, přestože ani ten nebyl jednostrannou záležitostí západních mocností. Generální štáb Rudé armády skutečně RAF a USAAF o bombardování města požádal. K hlavnímu důvodu patřila skutečnost, že Drážďany byly důležitým železničním i silničním uzlem. Zničení nádraží a mostů mělo ztížit případný přesun německých jednotek na východní frontu v souvislosti s plánovanou ofenzivou Rudé armády.

Po válce je každý frajtr generálem, a přidá-li se k uniformě ještě tóga pivního filozofa, může

vzniknout velmi zajímavý guláš. Zdá se, že 14. 2. 1945 bylo už o vítězích rozhodnuto. Nebylo – jen na okraj: toho dne se vzdala ve východní Asii sedmdesátitisícová britská armáda Japoncům. Toho dne ale bylo již v Jaltě rozhodnuto, jak si Spojenci rozporcují Evropu. Z našeho pohledu tragicky.

Včerejší zprávy přinesly rozhovor amerických pilotů, kteří omylem navedli peruánské stíhačky na letadlo nevinného misionáře a jeho rodiny. Vzbudilo to ve mně znovu nespelnitelnou touhu dozvědět se, na co asi mysleli američtí piloti a bombometčící 15. 2. 1945. Možná na pražského klasika: *Jako jednou v Nuslích, právě u mostu přes Botič, přišel ke mně v noci jeden pán, když jsem se vracel od Banzetů, a praštil mě bejkovcem přes hlavu, a když jsem ležel na zemi, posvítíl si na mne a povídá: „Tohle je mejlka, to není von.“*

Pro politizující diskutéry, kteří neudrží (mimo jiné) ani nutkání zaplést do každého tématu předvolební agitaci, sděluji: většina současných politiků nezdobila toho dne ještě naši planetu, Miloš Zeman jakož i Přemysl Sobotka si hověli v peřince, Václavu Klausovi bylo necelých pět let, Václavu Havlovi necelých devět. Na ně to svést nelze. Vědom si své historické odpovědnosti, беру to proto celé na sebe. Důkazem je mimo jiné i fakt, že jsem ty palačinky tenkrát klidně dojedl.

5. 2. 2010

Traktůrek & Co.

Kvůli vrozené vadě mám obě ruce levé. Přesto jsem jednou se svým rukodělným výrobkem velkolepě uspěl. Bylo to ve čtvrté třídě. Tehdy jsem nastoupil do sjednocené školy, nad jejímiž vraty se skvěl nápis: O ČEM KOMENSKÝ SNIL, NEJEDLÝ USKUTEČNIL. Skutky skřeta Nejedlého byly pro české školství ranou, z níž se nevzpamatovalo dodnes; tehdy jsem ale ještě netušil, že sny mohou být různé a že učitel národů měl při svém způsobu života také nezpochybnitelný nárok na noční můry.

Pro mé spolužáky bylo setkání kluků a holek v jedné třídě novinkou, protože do té doby žili ve školách odděleně. Já jsem to znal z předchozí školy a nečinilo mi rozpaky sedět vedle nějaké holky. Leč koedukace nešla až „do hrdel a statků“, dle pohlaví nás rozdělili na tělocvik a kupodivu také na ruční práce neboli ručprčky. A zde začalo rovnoprávné narovnávání, které by dnes bylo jistě označeno jako genderové. Holky dostaly kudly a nám bylo přiděleno šitíčko.

Prvním naším výrobkem (teď mluvím šovinisticky za mužské pohlaví) měla být jakási „obroubená dečka“ se čtyřmi přišitými knoflíky. Tato kategorie neměla vítěze. Umatlané a ušmudlané chuchvalce hadrů se nedaly od sebe odlišit. Podobně dopadly pokusy o výšivku řetízkovým stehem a snaha uháčkovat „kříž na hlavu“. Velení to vzdalo, kudly nám byly vráceny a dalším požadovaným výrobkem se stal traktůrek. Byla to dřevěná cívka (někteří jí říkali špulka) od nití, s vyřezanými zoubky na obvodu, otvorem byla provlečena guma, na jedné straně

připíchnutá napínáčkem a na druhé připevněná k patnácticentimetrovému klacíku. Jeho otáčením se stroj natáhl a vypustil po rovině, přes nevelké překážky i do mírného svahu. Jo, a mezi klacíkem a cívkou byl plátek mýdla, na který se před startem plivlo, aby plochy nedrhly. Nějakým nedopatřením dojel můj traktůrek nejdál a já jsem prožíval opojný pocit vítěze.

Vzpomínka na něj přetrvává dodnes, protože od těch dob jsem tak vynikající výkon nepodal. Rozhodl jsem se tedy svůj strojnický um předvést vnučkám, které kupodivu oceňují dřevěná monstra, která jsem do našeho divadla (CHALUPA SOBĚ) vyřezal. Nad statickým uměním měla triumfovat mechanika a po prvním úspěchu měl vývoj pokračovat až k oživilému modelu člověka. Ale ouha! Navštívil jsem několik dožívajících galanterií a s podobným pocitem, s jakým jsme v časném dospívání nosili z mnoha drogerií spousty kartáčků na zuby, jsem dopravil domů několik set metrů nití nabalených na papírových nebo plastových ruličkách. Polotovar není k mání, je po dřevu, šetříme naše lesy. Svůj řezbářský talent jsem neuplatnil, a přestože za mnou stojí početná řada dřevěných loutkoherců, včetně Brunclíka, který je jako živý – jen kejchnout, cívku (špulku) vyřezat nedovedu.

A tak jsem alespoň zavzpomínal na ztracené reálie svého dětství a nabízím i vám cestu do doby, kterou moje děti považují za diluvium a moje větší vnučka si ji nedovede představit jinde než ve *Starých pověstech českých* někde mezi Přemyslem Oráčem a bitvou na Bílé hoře. Snad jen trochu později, nicméně ne příliš, protože v té mojí době neměly stany podlážky a nikdo neznal nafukovací matrace. Po rybníce se

jezdilo na duších z aut, šťastnější oloupili doma traktor, ti nejšťastnější měli dokonce necky.

Na konci války (aby nedošlo k mýlce: mám na mysli druhou světovou!) jsme všichni měli sbírku staniolových proužků, které spojenečtí letci vypouštěli do vzduchu snad proti radarům (tak jsme si to vysvětlovali tenkrát, možná že to bylo z úplně jiných důvodů). Po válce nebylo kluka, který by neměl v kapse hylznu z patrony, na niž se pískalo. Větší hazarděři měli i sbírku ostrých patron, z nichž se kamenem vytloukl vnitřek a získaný střelný prach se na hromádce zapálil. Pepík se chlubil, že má schovaný také granát. Možná měl, bohudík se mu nikdy nic nestalo.

S americkou imperialistickou armádou přišla UNRRA (jakže se jmenovala křestním jménem? No přece Dodala!), konzervičky JELLY a žvýkačky. Těm po nastoupení cesty k socialismu odzvonilo a byly nahrazeny vánočními svíčkami, do nichž někteří mlšouni přidávali špetku marmelády. Byli i syslové, kteří ze zásob vytahovali chicklets ještě v padesátých letech, a protože jsme dožívali období zdravě zanedbané hygieny, jejich pasáž několikerými ústy („dej mi žvejknout“) nevedla k žádné epidemii žloutenky typu A. Také jsme olizovali maggi kostky (kus za 10 haléřů před měnovou reformou) a dopřávali si úžasnou pochoutku zvanou mejdlíčko, jejíž chuť dodnes marně hledám. Zmrzlina byla převážně vodová a cuc na kládě v kině, kde jsme v první řadě sedávali za pakatel, byl rovněž úžasný, stejně jako zteplalá limonáda na parníku. Tady už jsem byl úspěšnější a jedny cumlavé bonbony (značku neprozradím) ji nápadně připomínají. Pro mléko se chodilo s bandaskou a jeho kvalitu a chuť mi po půlstoletí

plně připomnělo „mléko od krávy“, které rozváží malé družstvo u nás na chalupě.

První lekci bruslení jsem absolvoval na zaledněné ploše stadionu Slavie na Letné na šlajfkách přidělaných k šněrovacím botám kličkou s čtvercovým otvorem, a protože to na začátku nešlo jinak, odpichoval jsem se o šrouby. Parádní „jacksony“ jsem podědil (jak šly rodinou) ve svých patnácti letech, v šestnácti už jsem je musel poslat dál. Ale než se tak stalo, dojeli jsme s Mílou Fialou po zamrzlé Vltavě od Palackého mostu až do Modřan. Huitfeldtovo vázání na lyže, ty byly dřevěné s ladně vyřezávanou špičkou, se dalo přidělat na každou obuv, snad i na kecky. Pak se již objevil kandahár vyžadující speciální boty. V zimě šlajfky posloužily i jako podvozek pro „bugárny“, v létě byly nahrazeny kuličkovými ložisky.

Jarní hazard s kuličkami nepřivedl, pokud vím, nikoho z naší generace do spárů gamblerství, přestože centra libosti byla okamžitou výplatou výhry sycena hojně a bezprostředně. Stejně tak ani lízaný, později volený a ve vrcholném stadiu pozdní puberty licitovaný desetníkovej mariáš. Na pánských kolech se před dosažením určité nezbytné výšky jezdilo pod rámem, kolo s přehazovačkou bylo raritou (dnes prý už se jiná nevyrábějí). Špaček nebyl zrovna bezpečnou hrou, ale tenkrát žádný Brusel nic nezakazoval, takže se dala klidně koupit okurka vytažená z láku dřevěnými kleštěmi, a když si dospělý pacient přišel do lékárny pro medicínální koňak i s dítětem, to bylo odměněno hrstí žužu.

Gramofon na péro se natahoval klikou a po jednom přehrání šelakové desky bylo nutno pootočit ocelovou jehlou na přenosce a po dvou přehráních ji vyhodit. Rádía měla magická oka a jen několik